

Andrzej Ryk (2015). *W poszukiwaniu podstaw badań ejdetycznych w perspektywie fenomenologicznej. Na podstawie koncepcji Edmunda Husserla*. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”, ss. 107

Celem niniejszej pracy dla Autora stało się podjęcie próby „dookreślenia możliwości prowadzenia badań istotnościowych w duchu koncepcji fenomenologii ejdetycznej Edmunda Husserla” (s. 7). Nawiązuje ona do wcześniejszych prac Andrzeja Ryka: *(Po)nowoczesny podmiot w doświadczeniu spotkania. Antropologiczne aspekty pedagogiki spotkania* (Kraków 2006) oraz *W poszukiwaniu podstaw pedagogiki humanistycznej. Od fenomenologii Edmunda Husserla do pedagogiki fenomenologicznej* (Kraków 2011). Autor po zapoznaniu się z kolejnymi pracami filozoficznymi Edmunda Husserla postanowił pewne założenia oraz metody badań dookreślić. W pracy tej postawiono szereg pytań, na które Ryk stara się znaleźć odpowiedź. Myślę, że największą wartość mają te dociekania Autora, które zmierzają do adaptacji koncepcji Husserla jako metody badawczej w pedagogice. Sam Ryk nadmienia, że niniejszą monografią chce swoje dociekania w tej materii domknąć.

W pierwszym rozdziale: „Przegląd wybranych koncepcji i stanowisk wobec badań nad istotą w literaturze pedagogicznej” (s. 11-20) Ryk starał się zreferować najważniejsze prace polskich i zagranicznych pedagogów, które rzucają światło na fenomenologię jako metodę badawczą, którą stosuje się w badaniach pedagogicznych. Ów stan badań nad fenomenologią jako metodą badawczą stosowaną w pedagogice jest niezwykle cenny, ponieważ badacz pragnący dokonać znaczących odkryć w tej materii będzie wiedział, z którymi pracami musi się zapoznać, by badania jego były nowatorskie i odkrywcze.

W rozdziale drugim Autor dokonał przeglądu ujęć istoty w filozofii (s. 21-25). Przywołał poglądy takich filozofów, jak: Immanuel Kant, Johann Fichte, Georg Hegel. Analiza filozoficznych ujęć istoty ma wielkie znaczenie dla dalszego procesu badań fenomenologicznych na gruncie pedagogiki, ponieważ teoriopoznawcze koncepcje istoty stanowią fundament dla badań ejdetycznych z perspektywy nauk o wychowaniu. Jednak najważniejsze znaczenie dla analizy, zawartej w tej monografii ma rozumienie istoty u Husserla i na tym stanowisku Ryk postanawia się skupić w kolejnych częściach pracy (s. 25).

W rozdziale trzecim: „Istota i proces jej odśłaniania w ujęciu Husserla” (s. 27-43) Ryk od razu stawia sprawę jasno, pisząc: „Punktem wyjścia analizy myśli Husserla, dotyczącej pojmowania istoty jest tradycyjne rozumienie sądu predykatywnego” (s. 27). Zdaniem Husserla, którego poglądy Ryk przywołuje, człowiek ma dostęp do *sądu*, który ma postać logiczną i formalną. Poza tym „sąd wydawany na bazie rozpoznania i określenia jakiejś oczywistości staje się podstawą tworzenia pojęcia czy pojęć” (s. 27). W dalszej części Ryk dokładnie i przystępnie ukazuje proces powstawania wiedzy w ujęciu Husserla. Czytelnik, który zapragnie zapoznać się z monografią Autora, zrozumie, że oprócz *istoty* i *sądu*, ważnym pojęciem w filozofii Husserla jest *oczywis-*

tość. Ryk dokonał autorskiej analizy horyzontalnej struktury doświadczenia, w którego centrum leży pojęcie oczywistości. Podstawę dla myślenia fenomenologicznego stanowi świat oczywistości oraz świat wiedzy. Ryk dokonuje dokładnej analizy pojęcia *doświadczenie przedpredykatywne*. Myślę, że w tej części monografii Autor stara się przygotować czytelnika do odbioru najważniejszej kwestii: wykorzystania koncepcji Husserla w badaniach pedagogicznych. Jednakże zrozumienie istoty tych badań nie jest możliwe bez gruntownego zrozumienia samej istoty fenomenologii w ujęciu Husserla.

W następnym rozdziale: „Wybrane interpretacje Husserlowskiej koncepcji procesu wydobywania istoty” (s. 45-53) Ryk przedstawia próbę aplikacji fenomenologii ejdetycznej Husserla prezentowaną przez Friedricha W. Krona, Romana Ingardena oraz Roberta Sokolowskiego. Autor nie opowiada się po stronie żadnej z koncepcji. Jednakże dlaczego Autor postanowił przybliżyć właśnie te koncepcje procesu wydobywania istoty, niestety nie dowiemy się. Rozdział ten nie kończy się pewnym podsumowaniem, które ukazałoby różnice i podobieństwa owych koncepcji. Brakuje również stwierdzenia, jak te wybrane koncepcje przyczynią się do efektywności badań ejdetycznych w pedagogice.

W rozdziale piątym: „Adaptacja koncepcji Edmunda Husserla jako metody badawczej w naukach humanistycznych” (s. 55-58) Ryk postanowił „dookreślić i uszczegółowić drogę (. . .), którą zaproponował Husserl w celu odslaniania istoty badanego (doświadczanego i przeżywanego) fenomenu” (s. 55). W dalszej części Autor zaproponował etapy odslaniania istoty, przy czym szczególnie uwagę swoją skoncentrował na etapie czwartym, czyli drodze odslaniania istoty badanego fenomenu. Ryk zauważa, że istotne jest, jak badacz koryguje błędy w intuicji ejdetycznej. Jego zdaniem pomocne jest ujęcie Sokolowskiego.

Najważniejszą częścią tej monografii jest rozdział poświęcony wykorzystaniu koncepcji Husserla do prowadzenia badań ejdetycznych w pedagogice (s. 59-64). Ryk uważa, że w tym celu należy wyodrębnić etapy wykorzystania koncepcji Husserla dla potrzeb badań, prowadzonych w ramach pedagogiki. Pierwszym etapem jest wybór fenomenu, drugim uzyskanie opisów doświadczeń i przeżyć dotyczących fenomenu wychowania i ich wstępna analiza pod kątem zgodności z zadaniem tematem badań, trzecim: kodowanie opisów/stenogramów zakwalifikowanych do badania, czwartym: wyodrębnienie powszechników empirycznych na podstawie zachodzącej typiczności predykatów/cech badanego fenomenu, piątym: przechodzenie od powszechników empirycznych do powszechników o charakterze ejdetycznym przez proces wyobraźniowego uzmienniania oraz szóstym: od powszechników ejdetycznych do tożsamości nauk humanistycznych. Jest to, jak informuje Autor, jedynie przykładowa próba realizacji procedury badania, którą opracował w ramach wykładów i ćwiczeń oraz konsultacji ze studentami pedagogiki specjalnej Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, w ramach przedmiotu teoria wychowania (s. 67).

Książka zawiera również, oprócz wniosków, bibliografii, spisu schematów i tabel, również aneks, w którym zawarta jest próba wykorzystania koncepcji badań ejdetycznych w procesie dydaktycznym. We wnioskach Autor zawarł myśl, że jest to tylko „próba odslonięcia podstawowych założeń metodologii ejdetycznej inspirowanej koncepcją fenomenologii istoty Edmunda Husserla” (s. 65). Autor ma nadzieję, że wnioski, do jakich doszedł w wyniku analizy koncepcji fenomenologicznej, przyczynią się do rozwoju prac w pedagogice w oparciu o metodę fenomenologiczną.

Autor linearnie przechodzi od rzeczy ogólnych, ale fundamentalnych, do kwestii złożonych i szczegółowych. Ta metodycznie wyjaśniana koncepcja fenomenologiczna przez Ryka powinna się stać jedną z części składowych treści nauczania z metodologii badań pedagogicznych. Myślę, że student pedagogiki po gruntownym zapoznaniu się z treścią nie tylko tej książki zrozumie złożoność metody fenomenologicznej, ale także dostrzeże możliwości dla pedagogiki w sferze prowadzenia badań fenomenologicznych na jej gruncie. W końcu studenci kierunku pedagogika, po przeczytaniu monografii Andrzeja Ryka, zrozumieją wagę i znaczenie badań fenomenologicznych dla dociekań naukowych na polu nauk o wychowaniu.

Sebastian Taboń